

ЛЕКСИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА

- **ОДНОЗНАЧНІ ТА БАГАТОЗНАЧНІ СЛОВА**
- **ПРЯМЕ ТА ПЕРЕНОСНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА**

МЕТА НАШОГО УРОКУ

КРОК ЗА КРОКОМ

- Навчитися пояснювати лексичне значення слова. Розрізняти лексичне значення та граматичне.
- Розпізнавати багатозначні слова, правильно вживати їх у мовленні.
- З'ясувати пряме та переносне значення слова, правильно використовувати його.
- Помічати та виправляти лексичні помилки.
- Збагачувати свій словниковий запас.

**СЛОВА МОЖУТЬ НАЗИВАТИ ОСІБ, ПРЕДМЕТИ,
ЯВИЩА
(УЧЕНЬ, БУДИНОК, ДОЩ)**

**ОЗНАКИ
(УЛЮБЛЕНИЙ, ВИСОКИЙ, РЯСНИЙ)**

**ДІЮ ЧИ СТАН
(БУДУВАТИ, СУМУВАТИ)**

**ОБСТАВИНИ
(ЗАЗДАЛЕГІДЬ, НЕСПОДІВАНО)**

КОЖНЕ СЛОВО ЩОСЬ ОЗНАЧАЄ, МАЄ СВОЄ

ЛЕКСИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

ЛЕКСИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА

Лексичне значення – це те, що означає слово

ДІМ - будівля,
призначена для
житла або
розміщення
різних установ

ЛЕКСИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА РОЗКРИВАЄТЬСЯ В ТЛУМАЧНИХ СЛОВНИКАХ

СПОСОБИ ПОЯСНЕННЯ ЛЕКСИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ

1.

- Звернися до тлумачного словника.

2.

- Добери синонім.

3.

- Добери спільнокореневе слово.

ГРАМАТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА

Крім лексичного значення (ЛЗ), слово має ще й граматичне значення (ГЗ)

Великий
населени
й пункт

ЛЗ

Місто
м

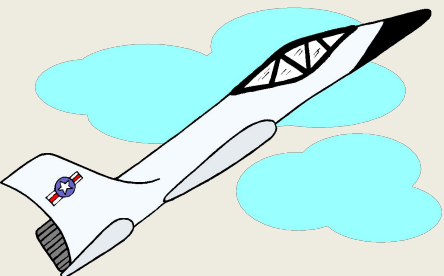
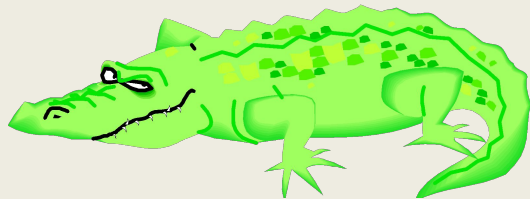
Іменник
середнього
роду в
орудному
відмінку
однини

ГЗ

ОДНОЗНАЧНІ ТА БАГАТОЗНАЧНІ СЛОВА

ОДНОЗНАЧНІ СЛОВА

В українській мові є слова, які називають лише один предмет, явище чи особу, мають одне – єдине лексичне значення

БАГАТОЗНАЧНІ СЛОВА

Слова виникають з одним лексичним значенням, але деякі з них можуть з часом набувати нових значень. **Слова, що мають два і більше значень, називаються багатозначними.**

**Яке слово повторюється у вірші?
Це однозначне слово чи багатозначне
слово?**

*Ось сонечко грає промінням на річці.
Сніг грає на сонці і сріблом іскриться.
Я граю в футбол, а сусід грає в “
Кено”.*

*Матуся теж грає в театрі на сцені.
В оркестрі татусь грає на контра
Підусь і онук грають в гру на тер*

О. Шибачев

ПОЯСНИ БАГАТОЗНАЧНІ СЛОВА!

КРИЛО (У ПТАХА І ЛІТАКА)

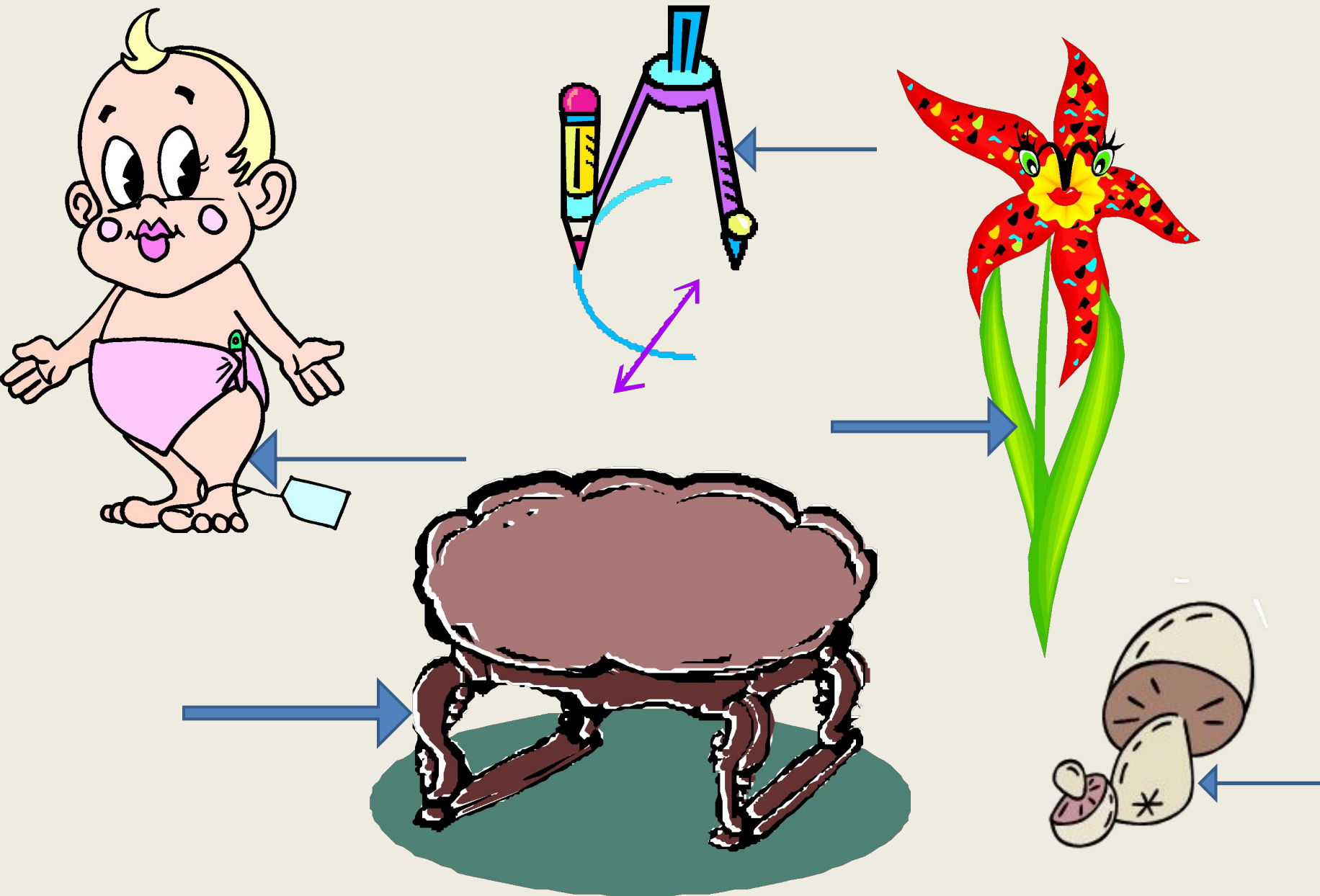

ХВІСТ (У КОМЕТИ ТА
ЯЩІРКИ)

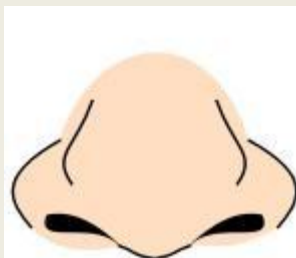
ДОРОГА - однозначне чи багатозначне слово?

На який предмет вказує
стрілка?

А це що за предмети?

“ Стіл - предмет меблів у вигляді широкої горизонтальної дошки на високих опорах, ніжках . ”

Поясни значення слова “ стіл ” у кожному випадку?

ПРЯМЕ ТА ПЕРЕНОСНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА

ПРЯМЕ ЗНАЧЕННЯ

Слова переважно
вживаються в
прямому значенні.

Слово, вжите у
прямому значенні, -
це його звична назва
(лексичне значення).

ПІДСНІЖН

ПЕРЕНОСНЕ ЗНАЧЕННЯ

Деякі слова вживаються
у переносному
значенні.

Слово, вжите у
переносному значенні,
- це образна назва,
перенесена з одних
предметів, явищ, дій
на інші за
подібністю.

ЦВІТ

**ШЛЯХИ ПЕРЕНЕСЕННЯ
ЗНАЧЕНЬ**

ПОЯСНИ ПЕРЕНОСНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛІВ

Золоті руки
вітер

Гострий язик

Злий

УВАГА! ЛЕКСИЧНА ПОМИЛКА!

Вживання слів у невласивому їм значенні, уживання зайвих чи схожих слів, а також поєднання слів, які не сполучаються, вважається лексичною помилкою. На полях зошита позначається буквою Л.

Ви виходите на слідуючій остановці?

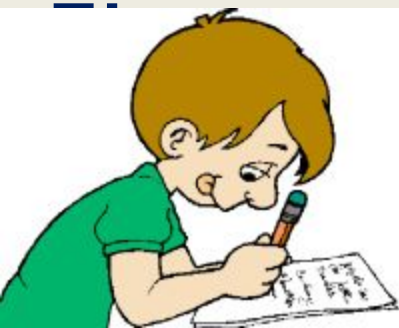
Л

А ви сідайте на свободне місто.

Л

— ини учнів у класі вчать добре.

тривала дві неділі.

ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКА

ВИКОНАЙ ЗАВДАННЯ

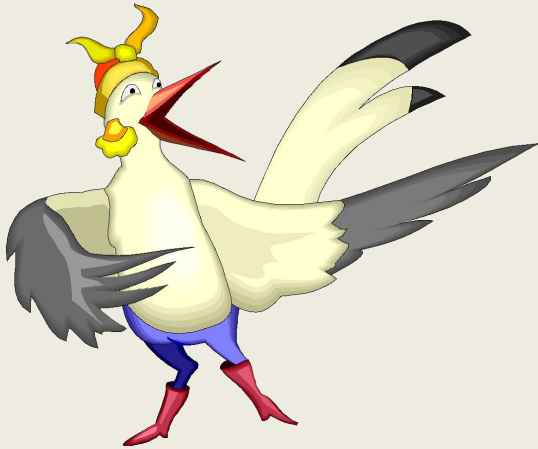
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						

1. Ледача людина.
2. Швидкий поїзд, автобус.
3. Вид фольклору.
4. Головне місто держави.
5. З якої букви слова не починаються.
6. Судно, в якому врятувався Ной.
7. Особа, яка написала твір.

**Розгадай кросворд
і отримай ключове**

Виходячи з лексичного значення слів, добери до поданих підметів присудки.

Ластівк
и
Горобці
Журавл
і
Солов'ї
Зозулі
Сороки
Голуби
Ворони
Півні
Качки
гуси

Кують
Тьохкають
Цвірінчать
Щебечуть
Курличуть
Скрекочуть
Каркають
Воркують
Гелґочуть
Кукурікают
ь
кахкають

РОЗПОДІЛИ СЛОВА

Однозначні слова

Горобець, рукав, **гострий**, світлий, айсберг, крило, довгий, багатий, похмурий, **золотий**, земля, диктант, весело, трактор, **м'який**, суфікс, абетка, **манна**, сонце, летіти.

Багатозначні слова

З виділеними словами склади словосполучення так, щоб показати всі можливі лексичні значення

**Зі словами гострий та голова склади
максимальну
кількість словосполучень, щоб вони
вживалися**

у прямому та переносному значенні
Творче завдання

**Уяви собі, що ти художник слова і
потрапив або на величезне поле, де
дозріває пшениця, або на море, коли
заходить сонце, або у гай навесні, або у
парк восени...**

*Добери словосполучення, які передають твої враження від
побаченого і почутого.*

*Чи зміг би ти зробити це без слів у переносному
значенні?*

Зроби висновок про роль переносних значень слів у мові.

Закінчи речення...

Будь - яке слово має ... значення.

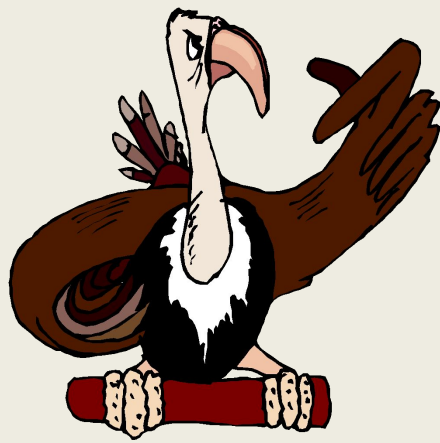
Деякі слова мають ... значень.

Однозначне слово - це слово

Багатозначним називаємо слово...

Переносне значення слова - це..

Основне лексичне значення слова є ...

Сьогодні, мій Учнію, ти дізнався багато. Якщо ти...

- Навчився пояснювати лексичне значення слова. Розрізняти лексичне значення та граматичне.
- Розпізнаєш багатозначні слова, правильно вживаєш їх у мовленні.
- З'ясував пряме та переносне значення слова, правильно використовуєш його.
- Помічаєш та виправляєш лексичні помилки.
- Збагатив свій словниковий запас.
- Обіцяєш використовувати слова у своєму мовленні.

**ТИ
МОЛОДЕЦЬ!**

Гаряче

- ?

Домашнє завдання

*Використовуючи програму
Microsoft Paint,
намалювати ілюстрацію до
слова гарячий, вжитого у
прямому та переносному
значенні*

